

Innhold

Forord	9
DEL 1 INTRODUKSJON	11
Kapittel 1	
Rett og etikk	13
Kapittel 2	
Forvaltningens samfunnsansvar	16
Kapittel 3	
Regler og verdier	19
Kapittel 4	
Forvaltningsrettslig og erstatningsrettslig forsvarlighet	22
Kapittel 5	
Raffinering av problemstillingene	24
DEL 2 MATERIELT FORSVARLIG FORVALTNINGSVIRKSOMHET ...	27
Kapittel 6	
Legalitetsprinsippet	29
6.1 Legalitetsprinsippetets rettsstatus	29
6.2 Hvorfor har vi legalitetsprinsippet?	31
6.3 Tre hovedproblemstillinger	34
6.4 Finnes lovhjemmel?	35
6.5 Tilstrekkelig lovhjemmel?	39
6.6 Hva må ha lovhjemmel?	44
6.6.1 «Inngrep»	44
6.6.2 Normeringer og faktiske handlinger	44

6.6.3	Innbakte vedtak	45
6.6.4	Inngripende faktiske handlinger	45
6.6.5	Hovedforskjellen på å kreve hjemmel i lov for å normere og for å handle.	47
6.6.6	Intern styringsrett	48
6.6.7	Det offentliges private autonomi	51
6.7	Hjemmelsslusen	53
6.8	Sammenhengen mellom legalitetsprinsippet og rettskontrollen med forvaltningen	55

Kapittel 7

Krav til saklig og forsvarlig myndighetsutøvelse	57
7.1 Terminologien saklig og forsvarlig	58
7.2 Hvor kommer kravet til saklig og forsvarlig forvaltning fra?	59
7.3 Saklighets- og forsvarlighetsstandardens betydning for ulike typer av forvaltningsvedtak	61
7.4 Forskjellen på uriktige fakta og usaklige eller uforsvarlige vurderinger	64
7.5 Utgangspunktet: Opp til forvaltningen hva som skal telle i forvaltningsskjønn og hvor mye hvert hensyn skal telle	65
7.6 Hva går saklighets- og forsvarlighetsprinsippet ut på?	66
7.6.1 Den første tiden	66
7.6.2 Overgangen fra subjektiv til mer objektiv kontroll	66
7.6.3 Overgangen fra å undersøke bare hovedformålet til å se på hele premissrekken til forvaltningen	68
7.6.4 Overgangen fra å kontrollere kun premissvalget til også å kontrollere avveiningene under skjønnsutøvelsen	69
7.6.5 Tradisjonelle usaklighetsformer – da og nå	71
7.6.6 Påbygninger på saklighetskrav de siste tjue årene	81
7.6.7 Helhetsbedømmelse av saklighet	88
7.7 Uforsvarlig myndighetsutøvelse	88
7.7.1 Forskjellene på usaklighet og uforsvarlighet	88
7.7.2 Ulike typer uforsvarlig myndighetsutøvelse	90

7.7.3	Sterkt ulike følger	92
7.7.4	Sterkt urimelige følger	92
7.7.5	Uforholdsmessighet	92
7.7.6	Uforsvarlig minstemål	97
7.7.7	Unnlatelse av å dokumentere lovmessighet	103
7.7.8	Forsvarlighet som helhetsbedømmelse.	107
7.8	Rekkevidden til saklighets- og forsvarlighetsprinsippet. .	107
DEL 3 PROSESSUELT FORSVARLIG FORVALTNINGSVIRKSOMHET .		111
Kapittel 8		
Oversikt over hvor saksbehandlingskrav finnes.		113
Kapittel 9		
Lovfastsatte saksbehandlingskrav.		114
9.1	Enkeltvedtak.	115
9.2	Behovet for saksbehandlingsregler ut over lovverket.	121
9.3	God forvaltningsskikk	134
9.4	Prinsippet forsvarlig saksbehandling	135
9.4.1	Forbindelsen mellom god forvaltningsskikk og krav til forsvarlig saksbehandling	135
9.4.2	Synet på forsvarlig saksbehandling i rettslitteraturen.	136
9.4.3	Sivilombudsmannens synsvinkel	137
9.4.4	Høyesterettspraksis	143
DEL 4 FORSVARLIG ORGANISASJON OG SYSTEMINNRETNING. . .		151
Kapittel 10		
Personell forsvarlighet?		153
Kapittel 11		
Forsvarlig systeminnretning		155
11.1	Hva særkjenner systemkrav?	156
11.1.1	Forbindelsen mellom systemsvikt og enkeltstående svikt	156
11.1.2	Fra sisteskanse til førsteskanse	156

11.1.3	Et endret forvaltningssystem.	157
11.1.4	Botemidler mot utvekster.	159
11.1.5	Rett, politikk og etikk.	163
11.1.6	Savn av juridisk litteratur.	163
11.2	Lovfestete systemkrav.	165
11.3	Ulovfestete krav til forsvarlig systeminnretning.	166
11.3.1	Hjemmelsforankringen.	166
11.3.2	Typiske eksempler på uforsvarlig systeminnretning.	171
11.4	Reaksjoner som systemsvikt kan føre til.	181
11.4.1	Rett, plikt og ansvar som følge av systemsvikt ...	181
11.4.2	Sanksjoner ved uforsvarlig systeminnretning.	183
11.4.3	Ugyldighetsdom som følge av systemsvikt.	184
11.4.4	Tilstrekkelige reaksjoner og sanksjoner til å kunne snakke om rettsnorm?	185
DEL 5 KONKLUSJON		187
Litteratur		189
Doms- og ombudsmannsregister		191
Sakregister.		194